

डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत
योजनेची व्याप्ती वाढविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-०५२१/प्र.क्र. ६०/१८-स,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ११ जून, २०२१

- वाचा :-** १) शासन निर्णय, क्रमांक सीसीआर-१४९९/प्र.क्र.१३५/२-स, दिनांक २६ एप्रिल, १९९९ व शासन शुद्धिपत्रक दिनांक २८ जानेवारी, २०००.
२) शासन निर्णय क्र. सीसीआर-१४०७/प्र.क्र.२१५/२-स, दि. ११ जून, २००७.
३) म.स.सं. अधिनियम-१९६० चे कलम ७९(अ) अन्वये शासनाचे निर्देश पत्र क्र. सीसीआर-१४०७/प्र.क्र.२१५/२-स, दि. १८ जून, २००७.
४) शासन निर्णय क्र. सीसीआर-१४१०/प्र.क्र.१०३०/२-स, दि.२८ जून, २०१०.
५) शासन निर्णय क्र. सीसीआर-१४१०/प्र.क्र.१०३०/२-स, दि.१९ ऑक्टोबर, २०११.
६) शासन निर्णय क्र. सीसीआर-०६१२/प्र.क्र.२६९/२-स, दि.०३ डिसेंबर, २०१२.
७) शासन निर्णय क्रमांक: सीसीआर१४०९/प्र.क्र.१०३०/२-स, दि.२० जून, २०१३.
८) शासन निर्णय क्रमांक : अर्थसं -०७१६/प्र क्र-२३०/२-स, दि. २६ जुलै, २०१६.
९) शासन परिपत्रक क्रमांक: व्यासयो ०९१७/प्र.क्र. २१०/२-स, दि.०२ नोव्हेंबर, २०१७.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांना सहकारी कृषी पतसंस्था मार्फत दिलेल्या पीक कर्जावरील व्याज दरात वसुलीशी निगडीत प्रोत्साहनात्मक सूट देण्याचा महत्वपूर्ण निर्णय शासनाने दिनांक २४/११/१९८८ रोजी घेतला होता. शेतकऱ्यांना कृषी निविष्टा खरेदीसाठी अल्पदराने पिक कर्ज मिळावे व या कर्जाची परतफेड मुदतीत व्हावी यासाठी कर्जाच्या व्याजदरात सवलत देण्याची ही योजना शेतकऱ्यांमध्ये अत्यंत लोकप्रिय झालेली आहे. शासनाने वेळोवेळी या योजने मधील कर्ज मर्यादा व व्याज दरातील सवलत यामध्ये सुधारणा केलेली असून त्याचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	राज्य शासन निर्णय दिनांक	कर्ज मर्यादा रक्कम रुपये	व्याज दर सवलत %	नवीन सुधारणा
१	२ नोव्हें., १९९१	१०,०००	४%	-
२	२४ मे, १९९४	१५,०००	४%	-
३	२६ एप्रिल, १९९९	२५,०००	४%	डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजना नामकरण
४	११ जून, २००७	२५,०००	४%	-
		२५,००० ते ३.०० लाख	२%	
५	२८ जून, २०१०	५०,०००	४%	राष्ट्रीयकृत बँका, ग्रामिण बँका व खाजगी बँका यांचा समावेश
		५०,००० ते ३.०० लाख	२%	

६	१९ ऑक्टोबर, २०११	१.०० लाख	३%	-
		१.०० ते ३.०० लाख	२%	
७	३ डिसेंबर, २०१२	१.०० लाख	३%	-
		१.०० ते ३.०० लाख	१%	

सध्या शेतकऱ्यांनी रु. ३.० लाखापर्यंत घेतलेल्या कर्जावर बँकातर्फे ६ % व्याज आकारण्यात येते व या कर्जाची परतफेड मुदतीमध्ये केल्यास राज्य शासन व केंद्र शासन यांच्यामार्फत देण्यात येणाऱ्या व्याजदरातील सवलतीचा तपशील पुढील प्रमाणे आहे.

अ. क्र.	राज्य शासन निर्णय दिनांक	कर्ज मर्यादा रक्कम	राज्य शासन व्याज दर सवलत %	केंद्र शासन व्याज दर सवलत %	एकूण व्याज दर सवलत %	शेतकऱ्यांना उपलब्ध परिणाम कारक व्याजदर %
१	२	३	४	५	(४+५)	
२	०३/१२/२०१२	रु. १.०० लाख पर्यंत	३%	३%	६%	०%
		रु. १.०० ते रु. ३.०० लाख पर्यंत	१%		४%	२%

केंद्र शासन रु. ३.०० लाख कर्ज मर्यादेपर्यंत अल्प मुदत पीक कर्जाची परतफेड विहित मुदतीत केल्यास सरसकट ३% व्याज दरात सवलत देते मात्र राज्य शासन रु.१.०० लाख कर्ज मर्यादेपर्यंत ३% व्याज सवलत व रु.१.०० लाख ते ३.०० लाख या कर्ज मर्यादेपर्यंत १% टक्का व्याज दरात सवलत देते, यामुळे राज्यातील शेतकऱ्यांना रु.१.०० लाखापर्यंत अल्प मुदत पीक कर्जाची परतफेड मुदतीमध्ये केल्यास एकूण व्याजदरात ६% सवलत मिळून अंतिमतः त्यांना सदर कर्ज ०% (शून्य टक्के) व्याजदराने उपलब्ध होते. मात्र शेतकऱ्यांना रु.१.०० ते ३.०० लाख या कर्ज मर्यादेमध्ये २% व्याज भरावे लागते. महागाईमुळे कृषी निविष्टांच्या दरात झालेल्या वाढीमुळे शेतकऱ्यांना रु.१.०० लाखापेक्षा जास्त कर्ज घेणे गरजेचे झालेले आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना रु. ३.०० लाख मर्यादेपर्यंतचे अल्प मुदत पीक कर्ज हे सरसकट ०% (शून्य टक्के) व्याजदराने मिळावे ही शेतकऱ्यांची अपेक्षा विचारात घेऊन मा. उपमुख्यमंत्री तथा मा.मंत्री (वित्त व नियोजन) यांनी मार्च २०२१ च्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनात शेतकऱ्यांना रुपये ३.०० लाख पर्यंतचे पीक कर्ज हे ०% (शून्य टक्के) व्याजदराने देण्यात यावे अशी घोषणा केली होती या अनुषंगाने डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजनेची व्याप्ती वाढविण्याची बाब विचाराधीन होती, आता या संदर्भात शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतले आहेत.

शासन निर्णय :-

राज्यातील शेतकऱ्यांच्या हिताच्या दृष्टीने “डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजना” ही पीक उत्पादन प्रोत्साहन योजना संदर्भाधीन शासन निर्णयाद्वारे राज्यामध्ये अंमलात आणण्यात आलेली आहे. सदर योजनेचा अधिकाधिक शेतकऱ्यांना फायदा होण्याच्या अनुषंगाने अल्प मुदत पीक कर्ज घेऊन त्याची परतफेड विहित मुदतीमध्ये करणाऱ्या शेतकऱ्यांना सन २०२१-२०२२ या वर्षापासून पुढील प्रमाणे व्याज दरात सवलत देण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे.

डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजनेमध्ये सन २०२१-२०२२ या वर्षापासून पीक कर्ज घेऊन त्याची परतफेड मुदतीमध्ये करणाऱ्या शेतकऱ्यांना पुढील प्रमाणे व्याज दरात सवलत देण्यात यावी.

(१) सध्या शेतकऱ्यांना रु.१.०० लाख मर्यादेपर्यंत अल्पमुदत पीक कर्जाची रक्कम विहित मुदतीत परतफेड केल्यास त्यांना ३% व्याज दरात सवलत देण्यात येते, ती कायम ठेवावी.

(२) सध्या रु.१.०० लाख ते रु.३.०० लाख या कर्ज मर्यादेमध्ये शेतकऱ्यांनी अल्प मुदत पीक कर्जाची परतफेड विहित मुदतीस केल्यास १% व्याज दरात सवलत देण्यात येते, यामध्ये आता अधिक २% व्याज दरात सवलत वाढवून देण्यात येत आहे, जेणेकरून या कर्ज मर्यादेत व्याजदरात एकूण ३% व्याज सवलतीचा लाभ शेतकऱ्यांना मिळेल.

(३) उपरोक्त व्याज दरात सवलत सुधारणेमुळे शेतकऱ्यांना रु. ३.०० लाख कर्ज मर्यादेपर्यंत अल्प मुदत पीक कर्जाची परतफेड विहित मुदतीत केल्यास सरसकट ३% व्याज सवलतीचा लाभ देण्यात यावा, जेणे करून रु. ३.०० लाख मर्यादेपर्यंत अल्प मुदत पीक कर्ज घेवून त्याची मुदतीत परतफेड करणा-या शेतकऱ्यांना केंद्र शासनाचे ३% व्याज सवलत विचारात घेऊन **सदर कर्ज शेतकऱ्यांना शून्य टक्के (०%) व्याज दराने उपलब्ध होईल.**

(४) या योजनेच्या इतर अटी व शर्ती यापूर्वी ठरवून दिलेल्या शासन निर्णयाप्रमाणे कायम राहतील.

२. अशाप्रकारे उपरोक्त योजनेचे अधिक स्पष्टीकरण देण्याच्या दृष्टीने रु.३.०० लाखापर्यंत अल्प मुदत पीक कर्ज घेऊन त्याची विहित मुदतीत परतफेड केल्यास शेतकऱ्यांना व्याज दरात ३% सवलत देण्यात यावी.

३. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२०९/१४३१, दिनांक ११/०६/२०२१ आणि वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२८१/२०२१/व्यय-२, दिनांक ११/०६/२०२१ अन्वये प्राप्त मंजूरीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर योजनेची प्रभावी पणे अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने सहकार आयुक्त व निबंधक कार्यालयाने सर्व संबंधितांना मार्गदर्शक सूचना निर्गमित कराव्यात.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०२१०६१११८२९२२२४०२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(अशोक ह. दमय्यावार)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- २) मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३) मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिवमंत्रालय, मुंबई ३२.
- ४) मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ५) मा. विधानसभा सदस्य व विधान परिषद सदस्य (सर्व)
- ६) अप्पर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ७) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ८) आयुक्त, कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ९) संचालक, पणन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १०) समन्वयक, राज्यस्तरीय बँकर्स समिती (SLBC) बँक ऑफ महाराष्ट्र, पुणे
- ११) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १२) सह सचिव, भारत सरकार, कृषी मंत्रालय (सहकार विभाग) कृषी भवन, नवी दिल्ली.
- १३) महाव्यवस्थापक, राष्ट्रीय कृषी व ग्रामीण विकास बँक, प्रादेशीक कार्यालय, पुणे
- १४) मुख्य अधिकारी, आर.बी.आय, अँग्रिकल्चरल क्रेडीट डिपार्टमेंट, सेंट्रल ऑफीस, गारमेट हाऊस, मुंबई १८
- १५) उप मुख्य अधिकारी, आर.बी.आय, अँग्रिकल्चरल क्रेडीट डिपार्टमेंट, सेंट्रल ऑफीस, गारमेट हाऊस, बई १८
- १६) विभागीय सह निबंधक, सहकारी संस्था. (सर्व)
- १७) जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था. (सर्व)
- १८) कार्यकारी संचालक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक (सर्व)
- १९) प्रशासक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, मुंबई
- २०) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- २१) सर्व कार्यासने, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
- २२) निवड नस्ती - १८स.